

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/73/2019
Identifikačné číslo spisu: 8018200006
Dátum vydania rozhodnutia: 25.11.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8018200006.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, právnej veci žalobcu: N. D. N., bytom Z. Ž. Xa/XX, G., B. L., zastúpeného advokátkou JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, so sídlom J. M. Geromettu 146/1, Žilina, proti žalovanej Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti: swell season s.r.o., so sídlom Bardejovská 220, Svidník, IČO: 43 969 925, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej Číslo: 24103-3/2017-BA zo dňa 16.10.2017, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 8Sa/2/2018-100 zo dňa 29. januára 2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 8Sa/2/2018-100 zo dňa 29. januára 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 8Sa/2/2018-100 zo dňa 29. januára 2019 zamietol správnu žalobu podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“), ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia žalovaného Číslo: 24103-3/2017-BA zo dňa 16.10.2017. O trovách konania rozhodol vo vzťahu k žalobcovi podľa § 167 ods. 1 SSP a contrario tak, že mu náhradu trov konania nepriznal, pretože v konaní nebol úspešný. Vo vzťahu k žalovanému rozhodol podľa § 168 SSP. Náhradu trov konania nepriznal ani ďalšiemu účastníkovi konania, a to podľa § 169 SSP.

2. Rozhodnutím číslo 24103-3/2017-BA zo dňa 16.10.2017 Sociálna poisťovňa, ústredie podľa ustanovenia § 179 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) rozhodujúc o odvolaní zamestnanca: N. D. N., zamestnávateľa tohto zamestnanca swell season s.r.o., so sídlom Bardejovská 220, Svidník, podané proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník, č. 5229-6/2016-SK zo dňa 25.10.2016, vo veci vzniku sociálneho poistenia zamestnanca, zamietla v celom rozsahu a potvrdila napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník.

3. Prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník, ako orgán príslušný podľa

ustanovenia § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení rozhodovať o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch a na základe článku 11(3) a 13(1) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 vo veci zrušenia vzniku nemocenského poistenia dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti rozhodla podľa § 210 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v prvom stupni vo veci zamestnanca N. D. N., tak, že mu nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi swell season s.r.o. od 01.02.2016 podľa slovenskej legislatívy.

4. Správny súd preskúmal žalobou napadnuté rozhodnutie v zmysle § 199 a nasl. SSP v spojení s § 177 SSP spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a oboznámil sa s listinnými dokladmi založenými v spise. Na základe vykonaného dokazovania zistil, že poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych Odział (ďalej len „ZUS“) v Tarnowie informovala sociálnu poisťovňu v súlade s čl. 16 (4) nariadenia EP a Rady č. 987/2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) listom číslo 570000/70/2016-UBS-81012813697 zo dňa 08.09.2016, že žalobca podlieha v oblasti sociálneho zabezpečenia od 01.02.2016 do 31.01.2017 právnym predpisom Poľskej republiky. Z obsahu spisov bolo preukázateľne zistené, že zamestnávateľ žalobcu prihlásil do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia sociálnej poisťovne od 01.02.2016, pričom žalobca v uvedenom období podliehal právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky.

5. Podľa právneho názoru krajského súdu bolo v kompetencii Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník rozhodnúť v zmysle § 178 ods. 1 písm. a/ bod 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o nevzniku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia a nevzniku povinného poistenia v nezamestnanosti ako zamestnancovi zamestnávateľa swell season s.r.o. od 01.02.2016 podľa slovenskej legislatívy. Krajský súd konštatoval, že správne orgány postupovali v súlade s článkom 16 (2) vykonávacieho nariadenia v nadväznosti na článok 5 (1) vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorého platí hodnovernosť a záväznosť dokumentov vydaných inštitúciou členského štátu, ktorého osvedčujú situáciu osoby na účel uplatnenia základného a vykonávacieho nariadenia, pokiaľ ich členský štát, v ktorom boli vydané, nezrušil alebo nevyhlásil za neplatné, pričom v administratívnom ani v súdnom konaní neboli žalobcom ani ďalším účastníkom produkované konkrétne skutkové tvrdenia ani označené konkrétne dôkazy preukazujúce opak. V konaní nebolo preukázané podanie správnej žaloby Poľskej republike, ktorou by účastník namietal závery ZUS obsiahnuté v oznámení. Márnym uplynutím lehoty dvoch mesiacov v zmysle článku 16(3) vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných predpisov ZUS sa stalo definitívnym.

6. K námietke o nesprávnom určení tzv. uplatniteľnej legislatívy správnymi orgánmi krajský súd poukázal na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-89/16 z 13.07.2017 (Radoslaw Szoja proti Sociálnej poisťovni, ktorým vo vzťahu k určení príslušnej rozhodnej) právnej úpravy judikoval, že: „Článok 13 ods. 3 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, zmeneného a doplneného nariadením (EÚ) Európskeho parlamentu a rady č. 462/2012 z 22. mája 2012 sa má vykladať v tom zmysle, že s cieľom určiť vnútroštátnu právnú úpravu uplatňujúcu sa v zmysle tohto ustanovenia na osobu, ako je žalobca vo veci samej, ktorý je zvyčajne zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte, je potrebné zohľadniť požiadavky uvedené v článku 14 (5b) a článku 16 vykonávacieho nariadenia, ktorým sa stanovuje postup základného nariadenia, pričom „na účely určenia uplatniteľných právnych predpisov podľa článku 13 základného nariadenia sa zanedbateľné činnosti neberú do úvahy“.

7. Krajský súd v danej veci musel prihliadať jednak na zásadu výlučnosti uplatniteľných právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia a jednak na zásadu lojálnej spolupráce v zmysle článku 4(3) Zmluvy o Európskej únii (viď najmä rozsudok Súdneho dvora z 10.02.2000 sp. zn. C-202/97 vo veci FTS alebo marginálny bod č. 30 rozsudku zo dňa 26.01.2006 sp. zn. C-02/05 vo veci HERBOSCH Kiere NV) vysloviť svoj právny názor, že definitívne určenie uplatniteľných právnych predpisov už ďalej nemôžu spochybníť inštitúcie sociálneho zabezpečenia, ale ani súdy členského štátu, ktorého právne predpisy sa neuplatňujú v zmysle definitívneho určenia.

8. K námietke žalobcu, že v administratívnom spise žalovanej absentuje dôkaz o prebehnutí zmierovacieho dialógu medzi ZUS a sociálnou poisťovňou krajský súd uviedol, že proces určenia uplatniteľnej legislatívy bol ukončený v súlade s postupmi podľa článku 16 vykonávacieho nariadenia, a

to dosiahnutím súhlasného stanoviska príslušnej inštitúcie ZUS a žalovanej bez toho, aby v prejednávacom prípade zmierovací dialóg prebehol. Zo znenia rozhodnutia číslo A1 zo dňa 12.06.2009 vyplýva, za akých podmienok sa pristúpi k zmierovaciemu dialógu, a to najmä v prípadoch, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov. Za nedôvodnú vyhodnotil krajský súd aj námietku týkajúcu sa nezákonného prerušenia konania o odvolaniach žalobcu a jeho zamestnávateľa.

9. O náhrade trov konania správny súd rozhodol tak, že účastníkom náhradu trov konania podľa § 167 ods. 1, § 168 a § 169 SSP nepriznal.

II.

10. Proti rozsudku správneho súdu podal žalobca kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v § 440 ods. 1 písm. g/ SSP.

11. Rozsudok správneho súdu navrhol zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a priznať žalobcovi náhradu trov konania.

12. V odôvodnení kasačnej sťažnosti poukázal na rozhodujúcu skutočnosť uvedenú v kasačnej sťažnosti, v ktorej namietal prekročenie právomoci Sociálnej poisťovne vydať preskúmané rozhodnutie a tiež procesný postup, ktorý vydanému rozhodnutiu žalovanej predchádzal, a to vo vzťahu k absencii vzájomného dialógu a nezákonného prerušenia konania o odvolaniach rozhodnutím žalovanej č. 24103-2/2017-BA zo dňa 17.01.2017.

13. Žalobca nesúhlasil s právnym názorom správneho súdu, pokiaľ ide o kompetenciu Sociálnej poisťovne, pobočky Svidník rozhodnúť v zmysle § 178 ods. 1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z.z. o nevzniku povinného nemocenského, dôchodkového a povinného poistenia v nezamestnanosti žalobcu ako zamestnancovi spoločnosti swell season s.r.o. od 01.02.2016 podľa poľskej legislatívy. V nadväznosti na uvedené citoval článok 2(1), 11, 13 (3) a čl. 1(3) písm. j/ základného nariadenia, ako aj čl. 16 (1,2,4) vykonávacieho nariadenia. Pre úplnosť pripomenul, že poľský styčný orgán ZUS určil najskôr sťažovateľovi ako uplatniteľnú legislatívu slovenskú, s ktorou žalovaná nesúhlasila, tzn. vznikla objektívne nepoprená existencia rozdielnosti názorov inštitúcií členských štátov vo veci uplatniteľnej legislatívy. Preto otázka, či sťažovateľ ako zamestnanec swell season s.r.o. spĺňa predpoklady pre aplikáciu č. 13 (3) základného nariadenia, a teda či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, je predmetom hmotnoprávneho posúdenia.

14. Pokiaľ žalovaná poukazuje na skutočnosť, že prebehla komunikácia medzi ZUS a Sociálnou poisťovňou, v tejto súvislosti mal sťažovateľ za to, že v každom prípade musí byť existencia takejto dohody. S touto skutočnosťou sa krajský súd vôbec nezaoberal, čím nesprávne právne vec posúdil. Rozhodnutie žalovanej považoval za predčasné a zistenie skutkového stavu v rozpore s obsahom administratívneho spisu. Podporiac uvedenú argumentáciu žalobca poukázal na záver Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu SR v uznesení sp. zn. 1Vs/1/2018, ktorý prijal záver, že dohoda podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia musí byť určitá, čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte a založená do spisu.

III.

15. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti považovala rozsudok krajského súdu po skutkovej a právnej stránke za správny. Kasačnú sťažnosť navrhla zamietnuť.

16. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a rovnako v Poľskej republike vykonáva činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba, ide o právny vzťah s cezhraničným prvkom a pri určovaní uplatniteľnej legislatívy žalobcu bolo potrebné vychádzať výhradne z koordinačných nariadení Európskej únie.

17. Vo vzťahu k námietke o absencii dôkazov o priebehu zmierovacieho dialógu v administratívnom spise žalovaná opätovne uviedla, že v prejednávanom prípade zmierovací dialóg medzi ZUS a Sociálnou poisťovňou neprebehol, pretože proces určenia uplatniteľnej legislatívy bol ukončený v súlade s postupmi ustanovenými v článku 16 (2) v spojení s článkom 16 (3) vykonávacieho nariadenia. V uvedenom prípade neexistovali medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia protichodné stanoviská v otázke určenia uplatniteľnej legislatívy, a preto nebolo nutné zahájiť zmierovací dialóg v zmysle

rozhodnutia A1 12.06.2009.

18. Žalovaná vo vzťahu k záveru Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu SR, na ktorý sťažovateľ v kasačnej sťažnosti poukazuje, uviedla, že prijatý záver je možné aplikovať len v prípadoch, kedy bola uplatniteľná legislatíva určená vzájomnou dohodou medzi Sociálnou poisťovňou a ZUS v zmysle článku 16 (4) vykonávacieho nariadenia.

19. V nadväznosti na citované články 5 (1,2) a článok 3 (2) vykonávacieho nariadenia zdôraznila, že v zmysle koordinačných nariadení, príslušná na posúdenie skutočností rozhodných pre určenie uplatniteľných právnych predpisov žalobcu a súčasne s poukazom na článok 5 vykonávacieho nariadenia žalovaná ani nemá právo neodôvodnene spochybňovať dokument, ktorým bola uplatniteľná legislatíva žalobcovi určená. Žalovaný nie je v zmysle koordinačných nariadení príslušný na posúdenie skutočností rozhodných pre určenie uplatniteľných právnych predpisov žalobcu a súčasne s poukazom na článok 5 vykonávacieho nariadenia ani nemá právo neodôvodnene spochybňovať dokument, ktorým bola uplatniteľná legislatíva žalobcovi určená. Žalovaná súčasne poukázala na rozsudok Súdneho dvora (tretia komora) z 13. júla 2017 vo veci C-89/16, kde Súdny dvor v otázke výkladu článku 13 (3) základného nariadenia zaujal jednoznačné stanovisko, a to „preto je potrebné určiť rozhodnú právnu úpravu, ktorej podlieha osobou akou je pán M., ktorý je zvyčajne zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte, na základe článku 13 (3) základného nariadenia zohľadňujúc článok 14 (5b) vykonávacieho nariadenia, ktorý vylučuje, aby sa brali do úvahy zanedbateľné činnosti“.

20. V prejednávanom prípade, keďže závislá práca žalobcu na území Slovenskej republiky bola marginálneho charakteru, nedošlo k súbehu poistení v zmysle článku 13 (3) základného nariadenia. Žalobca preto podlieha len systému sociálneho poistenia členského štátu, kde vykonáva činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba, t.j. Poľská republika tak, ako to určila príslušná ZUS.

IV.

21. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť a vec mu vrátiť na nové konanie a rozhodnutie.

22. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

23. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa. Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie (§ 120 ods. 4).

24. Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie, od 01.05.2004 sa v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14.06.1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov a jeho vykonávacie nariadenie Rady (EHS) č. 574/1972 z 21.03.1972. Od 01.05.2010 sa uplatňujú nové koordinačné nariadenia, Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16.09.2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Od 28.06.2012 nadobudlo účinnosť Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22.05.2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 Z.z. o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004.

25. Podľa čl. 2 (1) nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 (ďalej

len „základné nariadenie“) toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov ich pozostalých.

26. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

27. Podľa čl. 11 (1) základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

28. Podľa článku 13 (1) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo viacerých členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte.

29. Podľa článku 13 (3) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s článkom 13 (1) základného nariadenia.

30. Podľa čl. 16 (1) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

31. Podľa článku 16 (2) vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

32. Podľa článku 16 (3) vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie, alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

33. Podľa článku 16 (4) vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

34. Podľa článku 16 (5) vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

35. Podľa článku 16 (6) vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

36. Podľa bodu 1 rozhodnutia A1 z 12. júna 2009 Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia o zavedení postupu dialógu týkajúceho sa platnosti dokumentov, určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (ďalej len „rozhodnutie č. A1“) toto rozhodnutie stanovuje pravidlá na uplatňovanie postupu dialógu a zmierovacieho postupu, ktoré sa môžu použiť v týchto prípadoch a/ prípady, keď existujú pochybnosti o platnosti dokumentu alebo o správnosti podporných dokladov, ktoré uvádzajú situáciu osoby na účely uplatňovania nariadenia (ES) č. 987/2009, alebo b/ prípady, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov.

37. Podľa bodu 5 rozhodnutia č. A1 inštitúcia, alebo orgán, ktorý vyjadrí pochybnosti o platnosti dokumentu, ktorý vydala inštitúcia alebo orgán druhého členského štátu, alebo ktorý nesúhlasí s (dočasným) určením uplatniteľných právnych predpisov, sa týmto nazýva žiadajúcou inštitúciou. Inštitúcia druhého členského štátu sa týmto nazýva dožiadanou inštitúciou.

38. Podľa bodu 6 rozhodnutia č. A1, ak dôjde k jednej zo situácií uvedených v bode 1, žiadajúca inštitúcia sa obráti na dožiadanú inštitúciu, aby požiadala o potrebné objasnenie jej rozhodnutia, v prípade potreby zrušila príslušný dokument alebo ho vyhlásila za neplatný, alebo preskúmala alebo zrušila svoje rozhodnutie.

39. Podľa bodu 9 rozhodnutia A1 dožiadaná inštitúcia čo najskôr informuje žiadajúcu inštitúciu o výsledku svojho prešetrovania, ale najneskôr do troch mesiacov od doručenia žiadosti.

40. Podľa bodu 10 rozhodnutia A1, ak sa pôvodné rozhodnutie potvrdí, zruší alebo ak sa dokument zruší alebo vyhlási za neplatný, dožiadaná inštitúcia o tom informuje žiadajúcu inštitúciu. O svojom rozhodnutí informuje aj dotknutú osobu a prípadne aj jej zamestnávateľa a oznámi im tiež, akými postupmi môžu toto rozhodnutie napadnúť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

41. Podľa § 453 ods. 2 SSP kasačný súd je viazaný sťažnosťami bodmi; to neplatí, ak napadnuté rozhodnutie bolo vydané v konaní, v ktorom krajský súd nebol viazaný žalobnými bodmi. Na dôvody, ktoré účastník konania uviedol až po uplynutí lehoty na podanie kasačnej sťažnosti, kasačný súd neprihliada.

42. Predmetom konania na kasačnom súde bolo v danej veci rozhodnutie žalovaného správneho orgánu, ktorým žalovaná s konečnou platnosťou rozhodla tak, že zamestnancovi N. D. N., ktorý je občanom Poľskej republiky a zároveň zamestnancom u zamestnávateľa swell season s.r.o., IČO: 43 969 925, so sídlom Bardejovská 220, Svidník, na základe uzavretej pracovnej zmluvy, nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti od 01.02.2016 podľa slovenskej legislatívy. Z mesačných výkazov poistného a príspevkov, ktoré zamestnávateľ predkladal Sociálnej poisťovni vyplynulo, že odmena zamestnanca za vykonanú prácu bola od 01.02.2016 vo výške 50,- eur mesačne. Výkon práce zamestnanca na území Slovenskej republiky bol v rozsahu 12 hodín mesačne. Okrem výkonu práce zamestnanca na území Slovenskej republiky vykonával zamestnanec na území Poľskej republiky činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby.

43. Pravidlá určujúce uplatniteľnú legislatívu ustanovené v hlave II. základného nariadenia majú za úlohu zabezpečiť, aby sa na fyzickú osobu nevzťahovali legislatívy dvoch alebo viacerých členských štátov, v ktorých vykonávajú činnosť, resp. aby nedošlo k situácii, že sa na nich nebude vzťahovať legislatíva žiadneho členského štátu. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby, ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia.

44. Kasačný súd zistil, že správny súd v danej veci v procese súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej postupoval v súlade s procesnými ustanoveniami Správneho súdneho poriadku a súdny prieskum rozhodnutia žalovanej vykonal v súlade s právnou úpravou zákona o sociálnom poistení v súčinnosti s koordinačnými nariadeniami Európskej únie, napriek tomu vec nesprávne právne posúdil, keď sa nevysporiadal s otázkou určenia uplatniteľnej legislatívy príslušnou inštitúciou v zmysle koordinačných nariadení. Na žalobcu sa v zmysle čl. 2 ods. 1 základného nariadenia vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenia) a jeho vykonávacie nariadenie č. 987/2009. Európsky parlament a Rada prijal Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy, z ktorých odvolací súd upriamuje pozornosť najmä na to: že pravidlá koordinácie vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia patria do rámca voľného pohybu osôb a mali by prispieť k zlepšeniu ich životnej úrovne a podmienok zamestnania; zmluva neustanovuje právomoci iné ako tie, ktoré sú uvedené v článku 308 na prijatie primeraných opatrení v rámci oblasti sociálneho zabezpečenia osôb iných ako zamestnancov; nariadenie Rady (EHS) 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a na ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva [4], bolo zmenené a doplnené a aktualizované viac krát, aby sa zohľadnil nielen vývoj na

úrovni spoločenstva vrátane rozsudkov Súdneho dvora, ale tiež, aby sa zohľadnili zmeny právnych predpisov na vnútroštátnej úrovni. Tieto faktory zohrali svoju úlohu v čase, keď sa koordinačné pravidlá spoločenstva stávali zložitými a príliš rozsiahlymi. Nahradenie a súčasne modernizovanie a zjednodušovanie týchto pravidiel je preto dôležité, aby sa dosiahol cieľ voľného pohybu osôb. Vznik a zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnanca nie je podmienený podaním prihlášky alebo odhlášky z tohto poistenia. Prihláška na sociálne poistenie teda nemá konštitutívne účinky, len deklaruje právnu skutočnosť, s ktorou zákon (v danom prípade nariadenie) spája vznik povinného sociálneho poistenia. Prihláška do poistenia nemôže zakladať povinné sociálne poistenie a taktiež nemôže deklarovať vznik povinného sociálneho poistenia v rozpore s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Vychádzajúc z uvedeného, ak nie je určená slovenská legislatíva, prihláška zamestnanca do sociálneho poistenia je právne neúčinná.

45. Závaznosť spolupráce medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia členských štátov EÚ európsky zákonodarca ustanovuje v čl. 2 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorého dotknuté inštitúcie sprostredkujú príslušnej inštitúcii členského štátu, ktorého právne predpisy sú na osobu uplatniteľné podľa hlavy II základného nariadenia, nevyhnutné informácie potrebné na určenie dátumu, ku ktorému sa tieto právne predpisy stávajú uplatniteľnými, ako aj príspevkov, ktoré táto osoba a jej zamestnávateľ alebo zamestnávateľia sú povinní platiť podľa týchto právnych predpisov. Príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli určené ako uplatniteľné na osobu podľa hlavy II základného nariadenia, sprostredkuje informáciu o dátume, ku ktorému sa uplatňovanie právnych predpisov stáva účinným, inštitúcii určenej príslušným úradom členského štátu, ktorého právne predpisy sa na túto osobu naposledy vzťahovali.

46. Kasačný súd, vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia, ktoré ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch a s poukazom na záver Veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 1Vs 1/2018 zo dňa 4. decembra 2018, ktorý rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď. a založeného spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu, v tomto prípade žalovanej konštatuje, že ani v danom prípade z dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia nevyplýva, že k dohode o uplatniteľnej legislatíve poľského zákonodarstva došlo aj vo vzťahu k žalobcovi. Existencia takejto dohody je v predmetnom prípade o to naliehavejšia, že v administratívnom spise správneho orgánu sú založené dve oznámenia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia z mesta Tarnów, prvé zo dňa 15.05.2016 a druhé zo dňa 08.09.2016. Z obsahu oznámenia zo dňa 23.05.2016 vyplynulo, že sa na žalobcu v období od 01.02.2016 do 31.01.2017 uplatnia slovenské právne predpisy a podľa druhého oznámenia zo dňa 08.09.2016 žalobca v období od 01.02.2016 do 31.01.2017 podlieha poľskej legislatíve týkajúcej sa sociálneho zabezpečenia.

47. Veľký senát posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. 9Sžsk 22/2017 zo dňa 16. mája 2018, ktorým podľa § 22 ods. 1 písm. a/ SSP postúpil vec vedenú na NS SR pod sp. značkou 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Veľký senát rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci nasledovne: odpoveď 1/ otázku: dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2/ otázku: definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 (3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

48. Krajský súd sa v kasačnou sťažnosťou napadnutom rozsudku s otázkou určenia uplatniteľnej legislatívy príslušnou inštitúciou sociálneho zabezpečenia v zmysle koordinačných nariadení náležite

nevysporiadal. Pokiaľ nebolo možné posúdiť, ktorá inštitúcia členských štátov sociálneho zabezpečenia je príslušná na prejednanie a rozhodnutie veci, žalovaná nebola príslušná na vydanie rozhodnutia o vzniku, resp. zániku sociálneho poistenia žalobcu u zamestnávateľa swell season s.r.o. v období od 01.02.2016 do 31.01.2017. Bez toho, aby bola záväzne určená legislatíva konkrétneho štátu príslušnou inštitúciou, nie je možné rozhodovať o hmotnoprávnej otázke, či je alebo nie je žalobca osobou vykonávajúcou činnosť ako zamestnanec a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch. Krajský súd posudzoval rozhodnutie v merite veci bez toho, aby preskúmal, či na vydanie takéhoto rozhodnutia bola žalovaná príslušná. Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník a ani žalovaná podľa názoru kasačného súdu neboli oprávnené pred právoplatným a vykonateľným rozhodnutím o uplatniteľnej legislatíve rozhodnúť o vzniku, resp. nevzniku poistenia žalobcu podľa slovenskej legislatívy, nakoľko nebolo zrejmé, či na rozhodnutie v predmetnej veci je príslušná slovenská alebo poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia.

49. Vzhľadom na uvedené kasačný súd zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní krajský súd v zákonom zložení opätovne vec prejedná a rozhodne riadiac sa právnym názorom kasačného súdu. Skúmaním podmienok na ďalšie konanie vyčká na určenie uplatniteľnej legislatívy, alebo zväži postup podľa čl. 16 (3) a (4) vykonávacieho nariadenia.

50. V novom rozhodnutí rozhodne krajský súd aj o náhrade trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

51. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.